

car s'usa a Évora «*magarufa*: mulher de mau portes» (RLus. xxxi, 111); i aquí la *-r*- senzilla, i la categoria gramatical, ben diferent, ens condueixen a l'àrab.

Mağrúfa és el participi normal d'un verb i arrel de l'àrab clàssic, popular i de tots temps *ğarafa* «puiser (de l'eau) avec la main (ou avec un cuiller)», en àrab africà medieval «tirer du pot pour servir» (Dozy, *Suppl.* II, 207, en dóna cites en Abenbatuta, Yaqut, i les Mil i Una Nits), a Espanya «arrebatar o empuñar» (PAlc., Bâsim), també registrat pel nostre RMA. per a 'grapa' o mà i en relació a cassons o llosses de treure aigua; i a altres llocs d'Àfrica és «verser». D'aquí prové el castellà antic *garfa* (avui GARRA, DCEC), i en part GARFIR, *garfi* i la seva família.

Quant al part. passiu *mağrúf*, fem. *mağrúfa*, consta com clàssic en el sentit de «puisé» i «coupé» (Belot); i més vulgarment, ho descriu el Mohit com a terme de mestre d'obres per 'protecció que es posa en el pilar d'un pont' (Dozy, 208a11f.). És comprèn doncs que *mağrúfa* es pogués dir, per exemple, de la persona copsada o engarjolada, com qui diu, en un pot, una galleda, un sarró —una mossa «protegida», una dona respectable que hom engarjola o entabana hàbilment, en un *tabà* metafòric—, i que es pogués usar substantivat per a les accions que s'hi encaminen.

Magassa, V. *harmala* *Magatons*, -tontes, *magatoris*, V. *amagar*

MAGATZEM, de l'àrab hispànic *mağzém* o *mağzén* (àr. *máğzan*) 'dipòsit', 'graner', 'magatzem', derivat de l'arrel *ğazan* 'dipositar, emmagatzemar'. □ 1.ª doc.: *matzem* 1275, *maczen* 1277.

«Alfundicum nostrum Tunicii --- cum consulatu, furno --- et duarum botigis at *mazemis* --- butigis, *matzemis* ---», doc. catalanesc de 1275 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 349); en una disposició emanada de la casa de Pere el Gran l'any 1277: «alfundicum cum consulatu, furno, scribaniis: notarie, videlicet, et duane, butigiis, *maczenis* [o a llogir *maczenis*?] et taberna» (Soldevila, *Pere el G.* v, i, ii, A-92, 102); «ells han dos defalliments, que no sab hom que, de memòria d'òmens, Granada ne fos tan minva --- lo rey de Granada, part d'ells, tenia *almetzems* de blat e de viandes --- e aquest los ha tots despeses», 1308 (BABL II, 324); en un pla d'atac a Almeria: «totz los cayrels de *mezzem* sien sercatz, e vists quants n'ig à --- e si bastament de cayrels hic ha, comens, senyor, la batayla», 1309, Finke (*Acta Ar.* III, 216); «una caxa plena de passadors, unes cuyraces de *maczem* ---», Ribes 1380 (BABL VI, 473); *matzem* mall., 1343 i 1388 (BSAL VI, 197b; XI, 184); altres cites de *metzem* d'armes en tres docs. del S. xv, DAG; *matzem* en el *Gènesi de Scr.* trad. per Serra (bibl. Ag.); «qui no cabien en los ditz monopolis ni *machmazens*», 1503, CoDoACA XL. L'InvLC aplega uns 15 test. doc. de *matzem* des de 1365 a 1455; la forma *megsen*, amb el sentit de 'magatzematge, drets de guardar mercaderia en magatzem' només la dóna un doc. de 1313 de Tunis.

Devia ser, doncs, el fruit de la insistència del per-

sonal moro dels ports barbarescos a pronunciar la consonant *ğ* (< *h*) etimològica, i així acabà imposant-se als nostres comerciants en la forma definitiva *magatzem*, que acabà eliminant l'arcaisme (més assimilat i simplificat) *matzem*; mentre que els castellans, que començaven poc, conservaren *almacén*. En deu quedar una relíquia en el nom urbà del Portal del *Manzém* a Muro d'Alcoi (1962).

Avui aquesta forma redreçada s'ha imposat més o menys pertot en català. Car no és solament el cat. central *mağdzém*. Es *mağdzém* des Taulons, nom d'un raval de Santa Maria del Camí (1964); fins a Eivissa (PzCabr.); a Vinaròs, però, sento *el magazén* de Lino (1961); i segurament com un fruit desviat d'aquell antic redreçament es produí la transposició *ğamadzém* que anoto a L'Escala (1958), és la usada pel blanenc Ruyra (O. C., p. 800 ---) i *ğamadzém* a Reus i Tarragona (BDLC IV, 303). Una altra metàtesi *mazəğém* emp. (Cantallops, 1958). A l'extrem Migjorn queden formes amb aglutinació de l'article aràbic, més o menys conservat: una «Casa de l'*Almagazém*» a quatre kms. del Pinós de Monòver; MGadea escrivia *amagacent* (T. del Xè I, 219, 318), murc. *amagásén* (GaSoriano).

En hispanoàrab (PAlc.) es troba especialment en les accs. 'magatzem d'oli' i 'dipòsit d'armes', tan freqüent en la documentació medieval que dono ací i en el DCEC. Per a més detalls aràbics i castellans, vegeu aquell article meu; i Steiger, *VRom.* x, 46. La nostra *-m* en lloc de la *-n* etimològica és deguda a la ultracorreció de la tendència normal de l'àr. hispànic a canviar la *-m* en *-n*, veg. *EntreDL* III, 104 (cf. ací *gamene* < *ğammâm* en *GAMAR*). Car l'arrel aràbiga era *ğ-z-n*, i d'aquesta deriva també el cast. *alacena* (< *alhazena*) 'prestatge'.

Altrament, hi ha encara un altre derivat, *tağzim*, que és el nom d'acció normal de la forma II del mateix verb, de la qual ve el val. *tagzim* «sarró de llata d'espert per portar olives» (Alcoi etc., *AlcM*), però com que és «amb tapadora» deu ser també per guardar i no sols portar; correspon bé al sentit de l'arrel aràbiga «emmagasiner, serrer, guardar dans un cellier». I de fet Boqtor el registra com a usual a Egipte per a «magasinage; accaparement» (Dozy, *Suppl.* II, 369). Moll (*EstRàramon* XIII, 64-66) creu que ve de *tağsim* «division, partage, distribution», ço que no lliga amb el sentit de l'objecte, que no és compartiment de res, i és impossible fonèticament a causa de la sonora *-z* de l'alcoià; devia estar enlluernat pel que li semblà una semblança de forma, semblança que no existeix per a ningú que entengui àrab, car el substantiu i tipus morfològic de forma *tağzil* és enormement repetit, i acompanya tots els verbs aràbics. Un altre derivat d'aquesta arrel aràbiga veurem a *TAGZIM*.

DERIV.: *Emmagatzemar* (o *magatzemar*, *amagatzemar*). *Magatzemada*. (Em) *magatzematge*. *Magatzemer*. *Magatzemista*. *Amagatzemador*.

MAGDALENA, cert pastís, que sembla haver estat anomenat així perquè s'usa per sucra-lo, i llavors degota «plorant com una Magdalena». Detalls sobre l'ús en